

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «МОТОР СІЧ»

Андросова О.Ф., к.е.н, доцент кафедри фінанси, банківська справа та страхування, Шестопалова О.В., старший викладач кафедри фінанси, банківська справа та страхування

Запорізький національний технічний університет

Україна, 69014, м. Запоріжжя, вул. Корищенка 21а, кв. 139

AndrosovaEF@gmail.com

Україна, 69059, м. Запоріжжя, вул. Парамонова 4-Б, кв. 80

elenshk@gmail.com

В сучасних умовах господарювання кожне підприємство робить головний акцент на вирішенні питань стабільності функціонування та максимізації прибутку. Для того, щоб досягти поставлених цілей, потрібна правильно підібрана, чітка та ефективна політика управління активами підприємства, в яких значну роль відіграють оборотні кошти. Актуальність досліджуваної проблеми управління оборотними коштами зумовлена також тим, що від ефективності їх формування, регулювання та використання залежить оптимальність рівня ліквідності, платоспроможності, і, як наслідок, фінансової стійкості підприємства. Брак оборотних коштів ставить підприємство на шлях банкрутства, що змушує задуматись над удосконаленням системи управління ними. Нестача грошових коштів, так і їх надлишок чинять значний вплив на роботу підприємства, спричиняючи збої в виробництві чи постачанні сировини, чим зменшують очікуваний прибуток. Саме тому дуже важливим є прискорення залучення грошових оборотних коштів як із внутрішніх, так і з зовнішніх джерел. Кваліфіковане управління грошовими коштами дає можливість зацікавленим особам (зовнішнім і внутрішнім користувачам) приймати певні оптимальні управлінські рішення, які в майбутньому можуть суттєво вплинути на кінцевий результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

В статті проаналізовано показники ефективності використання оборотних активів підприємства, розглянуто фактори, які впливають на оборотність оборотних активів за останні 2014, 2015, 2016 роки, запропоновано покращення ефективності використання мобільних активів, що приведе до підвищення виручки від реалізації, рівня ліквідності, платоспроможності і як наслідок фінансової стійкості підприємства ПАТ «Мотор Січ». Згідно з наведеними розрахунками було встановлено низький рівень ефективності системи управління відтворення оборотного капіталу, встановлено, що підприємство використовує агресивну модель фінансування капіталу, яка є найбільш ризикованою. Підприємству доцільно визначити єдиний інтегральний показник управління відтворення оборотного капіталу, розробити систему управління на підприємстві в наступному році для ефективного використання оборотних активів.

Ключові слова: підприємство, оборотний капітал, фінансовий стан, ефективне управління, фінансова звітність, вертикальний аналіз, горизонтальний аналіз.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБОРОТНЫХ АКТИВОВ ПАО «МОТОР СИЧ»

Андросова Е.Ф., к.э.н, доцент кафедры финансы, банковское дело и страхование, Шестопалова Е.В., старший преподаватель кафедры финансы, банковское дело и страхование.

*Запорожский национальный технический университет
Украина, 69014, г. Запорожье, ул. Корищенко 21а, кв. 139
Украина, 69059, г. Запорожье, ул. Парамонова 4-Б, кв. 80*

В современных условиях хозяйствования каждое предприятие делает главный акцент на решении вопросов стабильности функционирования и максимизации прибыли. Для того, чтобы достичь поставленных целей, необходимо правильно подобранная, четкая и эффективная политика управления активами предприятия, в которых значительную роль играют оборотные средства. Актуальность исследуемой проблемы управления оборотными средствами обусловлена также тем, что от эффективности их формирования, регулирования и использования зависит оптимальность уровня ликвидности, платежеспособности, и, как следствие, финансовой устойчивости предприятия. Нехватка оборотных средств ставит предприятие на путь банкротства, заставляет задуматься над усовершенствованием системы управления ими. Недостаток денежных средств, так и их избыток оказывают значительное влияние на работу предприятия, вызывая сбои в производстве или поставке сырья, чем уменьшают ожидаемую прибыль. Именно поэтому очень важным является ускорение привлечения денежных оборотных средств как из внутренних, так и из внешних источников. Квалифицированное управление денежными средствами дает возможность заинтересованным лицам (внешним и внутренним пользователям) принимать определенные оптимальные управленческие решения, которые в будущем могут существенно повлиять на конечный результат финансово-хозяйственной деятельности предприятия.

В статье проанализированы показатели эффективности использования оборотных активов предприятия, рассмотрены факторы, влияющие на оборачиваемость оборотных активов за последние 2014, 2015, 2016 годы, предложено повышения эффективности использования мобильных активов, приведет к повышению выручки от реализации, уровня ликвидности, платежеспособности и как следствие финансовой устойчивости предприятия ОАО «Мотор Сич». Согласно приведенным расчетам было установлено низкий уровень эффективности системы управления воспроизведения оборотного капитала, установлено, что предприятие использует агрессивную модель финансирования капитала, которая является наиболее рискованной. Предприятию целесообразно определить единый интегральный показатель управления воспроизведения оборотного капитала, разработать систему управления на предприятии в следующем году для эффективного использования оборотных активов.

Ключевые слова: *предприятие, оборотный капитал, финансовое состояние, эффективное управление, финансовая отчетность, вертикальный анализ, горизонтальный анализ.*

EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF USE OF CIRCULATING ASSETS OF THE PJSC "MOTOR SICH"

Androsova E. F., K. E. N., associate Professor of Finance, banking and insurance, Shestopalova E. V., senior lecturer in Finance, banking and insurance.

Zaporizhzhya national technical university

139, St Korishenko 21A, Zaporizhzhya, Ukraine, 69014

80, St Paramonova 4-B, Zaporizhzhya, Ukraine, 69059

In modern economic conditions, each enterprise puts the main emphasis on solving stability and profitability. In order to achieve the goals, we need a properly selected, clear and effective policy of managing the assets of the enterprise, in which the working capital plays a significant role. The urgency of the investigated problem of management of working capital is also due to the fact that the optimality of the level of liquidity, solvency, and, as a consequence, financial stability of an enterprise depends on the efficiency of their formation, regulation and use. The lack of working capital puts the company on the path of bankruptcy, which makes you think about improving the management of them. Lack of cash and their surplus have a significant impact on the work of the enterprise, causing crashes in the production or supply of raw materials, which reduces the expected profit. That is why it is very important to accelerate the attraction of cash working capital from both internal and external sources. Skilled cash management enables interested persons (external and internal users) to make certain optimal management decisions that in the future can significantly affect the final result of financial and economic activity of the enterprise.

The article analyzes the indicators of efficiency of using current assets of the enterprise, considers factors influencing the turnover of circulating assets in the last years of 2014, 2015, 2016, it is proposed to improve the efficiency of mobile assets use, which will result in increase of sales proceeds, liquidity level, solvency and as a result financial stability of the Motor Sich PJSC. According to the above calculations, the low efficiency level of the working capital management system was established, it was established that the company uses an aggressive capital financing model, which is the most risky one. It is advisable for the enterprise to determine a single integral indicator of working capital management, to develop a management system at the enterprise next year for the effective use of current assets.

Key words: Enterprise, working capital, financial condition, effective management, financial statements, vertical analysis, horizontal analysis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Проблеми управління оборотними коштами зумовлені тим, що від ефективності їх формування, регулювання та використання залежить оптимальність рівня ліквідності, платоспроможності, і, як наслідок, фінансової стійкості підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок в дослідження питань управління оборотними коштами зробили такі вчені як С.М. Онисько та П.М. Марич, які дослідили систему формування та джерела фінансування оборотних коштів. І.О. Бланк розробив чіткі етапи управління оборотними активами та підходи, як до управління оборотними коштами, так і їх елементами. Г.В.Савицька розробила систему показників, необхідних для дослідження ефективності використання оборотних активів та визначила фактори, які на них впливають. В.В.Ковальов представив моделі управління оборотними коштами залежно від джерел їх формування. Питання моделювання процесів управління оборотними коштами підприємства розглядаються у працях В.І. Борзенко, О.О. Демьохіна, Т.В. П'ятак. Серед сучасних вчених проблеми, пов'язані з визначенням сутності, класифікації, формуванням та управлінням оборотними активами вивчають вітчизняні й зарубіжні вчені: І.Т. Балабанов, Е.В. Бикова, Р. Брейлі, Є.Ф. Брігхем, Дж. К. Ван Хорн, В.М. Гриньова, М.В. Гридчина, П. Етрілл, О.В.Клименко, П.В. Круш, В.О. Коюда, М.Н. Крейнина, Л.О. Коваленко, В.В. Ковалев, С. Майерс, П.М. Марич С.М. Онисько, В.І. Подвігіна, Л.М. Ремньова, Т. Скоун, Є.С. Стоянова, А.В. Череп, Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук, та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою даної статті є огляд основних теоретичних питань, пов'язаних з визначенням сутності, формуванням та управлінням оборотними активами підприємств та ефективність їх використання. Проаналізувати оборотні кошти підприємства та ефективність їх використання, обстежити показники стану і ефективності використання оборотних коштів, дослідити оптимізацію грошових потоків підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Наявність у підприємства оборотних активів, їх склад та структура, швидкість обороту та ефективність використання досить суттєво впливає на фінансовий стан підприємства, стабільність його становища на фінансовому ринку, а саме:

- платоспроможність, тобто, можливість погашення у встановлений строк своїх боргових зобов'язань;

- ліквідність – це вибір можливостей підприємства по сплаті заборгованості;

- можливості подальшої мобілізації фінансових ресурсів [1,5].

Ефективне використання оборотних активів відіграє велику роль у забезпеченні нормалізації роботи підприємства, підвищення рівня рентабельності господарювання та залежить від дії множини факторів. У сучасних умовах великий негативний вплив на ефективність використання оборотних активів, уповільнення їх оборотності мають фактори кризового стану економіки, що діють незалежно від бажання підприємства. Разом з тим, підприємства мають внутрішні резерви підвищення ефективності використання мобільних активів, на які воно може суттєво впливати [6,7].

До них відносять:

- нормування матеріальних оборотних активів;

- використання тривалих господарських зв'язків;

- удосконалення систем розрахунків;

- раціональна організація продажу;

- систематичний контроль за оборотністю коштів у розрахунках тощо [2,3].

Оцінка ефективності використання оборотних коштів здійснюється через показники його оборотності. Оскільки критерієм оцінки ефективності використання оборотних активів є фактор часу, то використовуються показники, які відображають:

- по-перше, тривалість обороту в днях або загальний час обороту;

- по-друге, швидкість обороту [4].

Методика їх визначення наведена у табл. 1.

Таблиця 1 - Показники ефективності використання оборотних активів підприємства та методика їх розрахунку

Показники	Алгоритм розрахунку показників
1. Середні залишки оборотних активів	ряд. (1195 + 1200 до 1 року) гр. 3 + 4 форми № ½
1.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	ряд. (1165) гр. 3 + 4 форми № 1/2
1.2. Коштів у розрахунках	ряд. (1195 + 1200 до 1 року – 1100 – 1165) гр. 3 + 4 форми № ½
1.3. Запаси	ряд. (1100) гр. 3 + 4 форми № 1/2
2. Чистий дохід від реалізації продукції	ряд. 2000 форми №2
2.1. Одноденна виручка від реалізації	пок. 2: кількість днів у періоді (365)
3. Оборотність оборотних активів, дні	пок. 1: пок. 2.1
3.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	пок. 1.1: пок. 2.1
3.2. Коштів у розрахунках	пок. 1.2: пок. 2.1
3.3. Запасів	пок. 1.3: пок. 2.1
4. Число оборотів оборотних активів, раз	пок. 2: пок. 1
4.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	пок. 2: пок. 1.1
4.3. Запасів	пок. 2: пок. 1.3

(розроблено авторами)

Розрахунок показників оборотності оборотних активів аналізованого підприємства наведено в табл. 2.

Як впливає з табл. 2 та 3 тривалість обороту оборотних активів за 2016 рік склала 341 дня і в порівнянні з 2014 та 2015 роками, в 2015 році уповільнилась на 9 днів. Уповільнення оборотності оборотних активів спостерігаємо і в розрізі окремих їх видів. Так, оборотність коштів у розрахунках в 2016 році складала 77 днів і зменшилась на 3007 та 8,2 днів відносно 2014 та 2015 років, оборотність запасів в 2016 році склала 234 дня – на 18 днів більше порівнянні з 2014 та 2015 роками. Ці зміни свідчать про погіршення ефективності використання оборотних активів підприємства, так як кошти, які вкладено в мобільні активи знову приймуть грошову форму на 9 днів пізніше в порівнянні з 2015 роком. Це призведе до умовного залучення коштів в господарський оборот.

Таблиця 2 -Показники ефективності використання оборотних активів

Показники	2014	2015	2016	Відхилення		2016 рік	
				2016року від		У % до	
				2014	2015	2014	2015
1. Середні залишки оборотних активів, тис. грн.	7794239 5	976527 0	129117 84	-65030611	+3146514	-503.6	24.4

1.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	337667	703881	111196 2	+774295	+408081	69.6	36.7
1.2. Коштів у розрахунках	7252595 5	250372 2	292091 1	-69605044	+417189	-2383	14.3
1.3. Запаси	5078773	635766 7	887891 1	+3800138	+2521244	42.8	28.4
2. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	8583924	107301 22	138306 55	+5246731	+3100533	38	22.4
2.1. Одноденна виручка від реалізації, тис. грн.	23518	29398	37892	+14374	+8494	38	22.4
3. Оборотність оборотних активів, дні	3314	332	341	-2973	+9	-	-
3.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	14.4	24	29.3	+14.9	+5.3	-	-
3.2. Коштів у розрахунках	3084	85.2	77	-3007	-8.2	-	-
3.3. Запасів	216	216	234	+18	+18	-	-
4. Число оборотів оборотних активів, раз	0.1	1.1	1.1	+1	0	-	-
4.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	25.4	15.2	12.4	-13	-2.8	-	-
4.2. Коштів у розрахунках	0.12	4.3	4.7	+4.58	+0.4	-	-
4.3. Запасів	1.7	1.7	1.6	-0.1	-0.1	-	-

(розроблено авторами)

Як свідчать розрахунки, проведені раніше, такими коштами для підприємства були позикові кошти, а саме поточна кредиторська заборгованість. Отже, уповільнення оборотності поточних активів на 9 днів в 2015 році обумовило умовне додаткове залучення коштів у 2016 році в розмірі: порівняно з 2016 роком – $(+8) \cdot 37892 = 303136$ грн.

Розрахунки періоду обороту грошових коштів за звітний період показують, що з моменту надходження коштів на поточні рахунки підприємства до моменту їх вибуття проходить в середньому 29 днів. Оборотність грошових коштів занадто низька в 2015 році і складає 15,2 обороти або 24 дні. В 2016 році оборотність грошових коштів складає 12,4

обороту або 29 днів. Підприємство додатково залучало 2008276 тис. грн. в 2016 році. Кошти в розрахунках мали в 2016 році – 4, 7 оборотів, в 2015 році – 4, 3 обороти, що привело до вивільнення 310714,4 тис. грн із обороту в 2016 році. Оборотність запасів підприємства протягом 2014, 2015 року не змінювалась та складала 216 днів, а 2016 році збільшилась на 18 днів.

Вплив факторів на зміну оборотності оборотних активів розраховано в табл. 4 та 5.

Скоригований показник оборотності оборотних активів розраховано при значенні середніх залишків оборотних активів за базовий період (2014-2015рр.) та одноденній виручці від реалізації за звітний період (2016р).

Таблиця 3- Показники ефективності використання оборотних активів

Види оборотних активів	Середні залишки оборотних активів, тис. грн			Оборотність оборотних активів, дні			Сума додатково залучених (+) або вивільнених (-) коштів із обороту, грн. кількість оборотів		
	2015	2016	відхилення (+,-)	2015	2016	відхилення (+,-)	2015	2016	відхилення (+,-)
1. Грошові кошти та їх еквіваленти	703881	1111962	+408081	24	29.3	+5.3	15.2	12.4	-2.8
2. Кошти у розрахунках	2503722	2920911	+417189	85.2	77	-8.2	4.3	4.7	+0.4
3. Запаси	6357667	8878911	+2521244	216	234	+18	1.7	1.6	-0.1
Усього оборотних активів	9565270	12911784	3346514	1092	340.3	+62.8	21.2	18.7	-2.5
Одноденна виручка, тис. грн	29398	37892	+8494	-	-	-	-	-	-

(розроблено авторами)

Таблиця 4 - Фактори, які впливають на оборотність оборотних активів підприємства (порівняно з 2014 роком)

Види оборотних активів	Середні залишки оборотних активів, тис.грн		Оборотність оборотних активів, дні			Відхилення (+, -)
	2014	2016	2014	2016	Скоригований показник	Усього

1. Грошові кошти	337667	111196 2	14.4	29.3	8911.3	+14.9
2. Кошти у розрахунках	7252595 5	292091 1	3084	77	1914017.6	-3007
3. Запаси	5078773	887891 1	216	234	134032.9	+18
Усього оборотних активів	7794239 5	129117 84	3314.4	340.3	2056961.8	-2974.1
Одноденна виручка, тис. грн.	23518	37892	-	-	-	-

(розроблено авторами)

Таблиця 5- Фактори, які впливають на оборотність оборотних активів підприємства (порівняно з 2015 роком)

Види оборотних активів	Середні залишки оборотних активів, тис.грн		Оборотність оборотних активів, дні			Відхилення (+, -)
	2015	2016	2015	2016	Скоригований показник	Усього
1. Грошові кошти	703881	111196 2	24	29.3	18576	+5.3
2. Кошти у розрахунках	250372 2	292091 1	85.2	77	66075.2	-8.2
3. Запаси	635766 7	887891 1	216	234	167783.9	+18
Усього оборотних активів	956527 0	129117 84	1092	340.3	252435.1	+15.1
Одноденна виручка, тис. грн.	29398	37892	-	-	-	-

(розроблено авторами)

Різниця між скоригованим показником та оборотністю оборотних активів базового періоду є свідченням впливу зміни виручки від реалізації продукції, а різниця між оборотністю оборотних активів звітного періоду та скоригованим показником вказує на вплив зміни середніх їх залишків.

Проведені розрахунки свідчать, що порівняно з 2016 роком причиною покращення ефективності використання мобільних активів стало значне

підвищення виручки від реалізації, яке обумовило прискорення їх оборотності.

ВИСНОВКИ

Згідно з наведеними розрахунками, заснованими на найпростіших та найвідоміших методах аналізу ефективності формування та використання оборотного капіталу, було встановлено низький рівень ефективності системи управління відтворенням оборотного капіталу. ПАТ «Мотор Січ» використовує агресивну модель фінансування капіталу, яка є найбільш ризикованою. Ця методика є недосконалою, оскільки не враховує всіх аспектів діяльності підприємства, в яких має місце участь оборотного капіталу. Крім того, порівняння отриманих результатів з аналогічними показниками діяльності конкурентів буде неоднозначним. Тому доцільним є визначення єдиного інтегрального показника управління відтворенням оборотного капіталу.

Підсумовуючи вище зазначене можемо стверджувати, що оборотні активи підприємством використовуються не дуже ефективно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. — К.: ВД «Професіонал», 2004. — 265 с.
2. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник / О. Я. Базилінська. — 2-ге вид.. — К.: ЦУЛ, 2011. — 328 с.
3. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.Г. Біла — Львів: «Магнолія 2006», 2008. — 383 с.
4. Білик М.Д., Павловська О.В, Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. — К. : КНЕУ, 2005. — 592с.

5. Верига Ю. А., Подольська В. О. Аналіз фінансового стану підприємства за фінансовою звітністю: Методичні рекомендації для практичних працівників. — Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. — 55 с.

6. Гайдис Надія Михайлівна. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. — Л. : ЛБІ НБУ, 2006. — 414с.

7. Деєва Надія Миколаївна, Дедіков Олексій Іванович. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. / Дніпропетровська держ. фінансова академія. — Д. : ДДФА, 2006. — 380с.

REFERENCES

1. Aranchii V.A. (2004), Finances of enterprises: textbook. Publishing house «Professional», 265 p.

2. Bazilinska O. (2011), Financial analysis: theory and practice: study guide. 2nd ed, 328 p.

3. Bila O.G. (2008), Finance: textbook. Lviv, Ukraine, 383 p.

4. Bilyk M. D., Pavlovskaya O.V., Prytulyak N.M., Nevmerghitska N. Y. (2005), Financial analysis: textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 592p.

5. Veriga Y.A. (2002), “Town at the analysis of the financial condition of the prise for financial reporting”. Publishing house “START-UP” , 55 p.

6. Gajdis N.M. (2006), Financial analysis: textbook-method, The National Bank of Ukraine; Lviv banking Institute, Lviv, Ukraine, 414 p.

7. Deeva M.N., Dedikov A. I.(2006), Financial analysis: textbook-method, DDFA, Dnipro, Ukraine, 380 p.